

УДК 330.33

Георгієв В. А.,

асистент кафедри економічної теорії Маріупольського державного гуманітарного університету, аспірант Приазовського державного технічного університету

ПОКАЗНИКИ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розроблено збалансовану систему показників оцінки трудового потенціалу підприємства.

Ключові слова: збалансована система, підприємство, трудовий потенціал, господарська діяльність, активи підприємства, жива праця.

The balanced system of indicators to estimate the enterprise's labor potential is created in the article.

Key words: balanced system, enterprise, labour potential, business activity, enterprise's assets, living labour.

Постановка проблеми. Головний недолік показників, що визначаються на основі фінансової звітності, – відсутність врахування внеску живої праці (якості розгортання трудового потенціалу тощо). Показники, що характеризують діяльність підприємства повинні бути взаємопов'язані в межах загальної системи управління. Також показники повинні адекватно відображати внесок живої праці (робочої сили, яка знаходиться в розпорядженні підприємства) в формуванні загальних фінансових показників підприємства. З огляду на сказане тема дослідження є актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням цієї проблематики займалися такі вчені, як А. Гершун, Б. Грем, І. Івакіна, В. Кандалицев, Р. Каплан, Ю. Нефедєва, В. Слинков, К. Хьюберт та інші.

Виклад основного матеріалу. Формування збалансованої системи показників (далі ЗСП) дозволяє враховувати внесок живої праці [8]. Навіть не просто внесок живої праці, а виявити та оцінити трудовий потенціал підприємства.

Одним з принципів ЗСП є умова інформаційної доступності для працівників всіх рівнів ієрархії підприємства [8].

Службовці "переднього краю" повинні розуміти, які фінансові наслідки їх рішень та подій; топ-менеджери зобов'язані повністю усвідомлювати, що приведе до довготривалого фінансового успіху або кризи підприємства. Цілі та рівень їх виконання для збалансованої системи – щось більше, ніж сьогоденний набір фінансових і нефінансових параметрів [8].

Завдання ЗСП полягає в тому, щоб трансформувати місію компанії в конкретні, цілком відчутні завдання та показники. Ці показники є балансом між зовнішніми звітними даними для акціонерів і споживачів та внутрішніми характеристиками найбільш значимих бізнес-процесів, інновацій, навчання та зростання. Це рівновага між показниками результатів минулої діяльності та майбутнього зростання.

Оцінна складова ЗСП використовується для вирішення принципових завдань процесу управління.

Ось зразкова послідовність складання плану управління підприємства [8]:

- чітко розробити стратегію та перевести її в площину конкретних стратегічних завдань;
- встановити відповідність між стратегічними цілями та показниками їх досягнення та проінформувати про це всі підрозділи компанії.
- планувати, визначати цілі та стратегічні ініціативи.
- розширювати стратегічний зворотний зв'язок і інформованість.

Для того, щоб поставити *фінансові завдання*, необхідно вибрати, на що потрібно звернути увагу: або на збільшення прибутковості та завоювання ринку, або на генерування потоку готівки [11].

Обумовивши стратегічні цілі в межах збалансованої системи, повернемося до окремих показників.

Тепер розглянемо взаємодію показників збалансованої системи та показників, що характеризують господарську діяльність підприємства. Для того, щоб відобразити взаємодію показників, властивих тільки збалансованої системи показників (і не присутніх в явному вигляді в інших, реактивних системах), продовжимо розглядання приклад з одним з показників ділової активності – фондовіддачею.

З урахуванням попередніх міркувань, формулу (1) можна розширити таким чином.

Відомо, що продукція підприємства (товарна, валова), яку

ми позначимо через Q , формується за рахунок, як мінімум двох чинників: праця та капітал (та можливо більше, але для подальшого нашого розглядання це не важливо).

$$Q = G(K;L) \quad (6)$$

Де G – якась функція від капіталу (K) та праці (L).

Капітал буває 2-х видів – власний (ВК) і позиковий (ЗК). Під чинником праця, для простоти картини, розглянемо ефективну чисельність персоналу (Чэф).

Тоді отримаємо залежність:

$$Q = G(СК; ПК; Чэф) \quad (7).$$

Перетворюючи формулу (1) з урахуванням формул (4) і (6), отримаємо, для i -го періоду:

$$\Phi B = \frac{G(СК_i; ПК_i; Ч_{эф})}{F(СК_i; ПК_i)} \quad (8)$$

Враховуєм, що функції в чисельнику та в знаменнику, відрізняється щодо змінних наявністю Чэф – ефективної чисельності персоналу підприємства.

Тобто, можливо, використовуючи статистичний аналіз, економіко-математичне моделювання, оцінити частку в вартості продукту підприємства, що створюється персоналом підприємства.

Варто зауважити, що цей показник суттєво відрізняється від продуктивності праці, яка показує вихід від авансованих витрат у трудові ресурси підприємства [11].

Якщо визначити, що трудові ресурси контролюються окремим підприємством, то потрібно ввести поняття “*трудових активів*” підприємства, що далі потребує уточнення підходів до формування показників діяльності підприємства, які створюються в межах збалансованого підходу щодо господарської діяльності.

При умовному виключенні в практичних розрахунках впливу власного та позикового капіталу, ми визначаємо частку продукту, а також і вартість трудових активів.

$$\Phi B_{(ма)} = \partial \frac{G(СК_i; ПК_i; Ч_{эф})}{F(СК_i; ПК_i)} / \partial TA(Чэф), \quad (9)$$

де TA – трудові активи підприємства.

Трудові активи, як ми визначимо, – це такі активи, які формуються розгортанням трудового потенціалу підприємства, і здатні генерувати певну частину доходу (продукту) підприємства за рахунок внесків живої праці.

Ми повинні розглядати витрати на формування трудових активів не як поточний вид витрат, а як інвестування задля забезпечення конкурентоспроможного майбутнього підприємства.

Висновки. Таким чином, у статті розширено поняття активів підприємства, запропоновано показники збалансованої системи оцінки трудового потенціалу підприємства, зауважено, що вказані показники ефективні у використанні в тих підсистемах, де використовуються збалансовані показники, та як умова – персонал бере участь у виробленні цілей, розподілі завдань, відповідальності за економічні інтереси.

На думку автора, трудові активи – це такі активи, які формуються розгортанням трудового потенціалу підприємства, і здатні генерувати певну частину доходу підприємства за рахунок живої праці.

Література

1. Гершун А., Нефедьева Ю. Разработка сбалансированной системы показателей / А. Гершун, Ю. Нефедьева. – М., 2005. – Режим доступу: www.koob.ru.
2. Грэм Б. М. Сбалансированная система показателей / Б. М. Грэм. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 224 с.
3. Івакіна І. Збалансована система показників / І. Івакіна. – Харків: Фактор, 2007. – 176 с.
4. Кандалинцев В. Сбалансированное управление предприятием / В. Кандалинцев. – М.: КноРус, 2006. – 224 с.
5. Каплан Р. С., Нортон Д. П. Организация, ориентированная на стратегию / Р. С. Каплан, Д. П. Нортон. – М.: Олимп-бизнес, 2004. – 416 с.
6. Каплан Р., Нортон Д. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Р. Каплан, Д. Нортон. Режим доступу – <http://www.balancedscorecard.ru/book1.htm>.
7. Каплан Р., Нортон Д. Стратегические карты: Трансформация нематериальных активов в материальные результаты / Р. Каплан, Д. Нортон. – М.: ЗАО "Олимп-бизнес", 2005. – 493 с.
8. Нивен Пол. Р. Сбалансированная система показателей. – Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2002. – 336 с.
9. Слиньков В. Н. Сбалансированная система показателей в менеджменте организации: Теория и практика / В. Н. Слиньков. – К.: КНТ, 2007. – 292 с.
10. Хьюберт К. Рамперсад. Универсальная система показателей деятельности / К. Хьюберт. – М.: Альпина Бизнес Бу, 2005. – 352 с.
11. Аналіз фінансової звітності. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2006. – 200 с.
12. Продиус Ю.И. Экономика предприятия: Учебное пособие. – Харьков: ООО "Одиссей". – 2007. – 416 с.
13. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств": Режим доступу: www.rada.gov.ua
14. П(С)БО № 7 "Основні засоби": Режим доступу: www.rada.gov.ua